

Levéltár-pedagógiai foglalkozások

Budapest Főváros Levéltárában

2024/2025. tanév

Mitől más

- a levéltár, mint a könyvtár vagy a múzeum?

Mindhárom intézménytípusba gyűjtemények tartoznak, de a levéltári dokumentumok egyediek, megismételhetetlenek, nincs második kiadás, és elsősorban nem a tárgy, hanem a személy, intézmény, szervezet stb. története a fontos.

- a levéltári kutatás, mint a könyvtári?

A levéltári beiratkozás ingyenes. A kutatók az iratokat csak helyben tanulmányozhatják, nem kölcsönözhetik, de hiteles másolatot készí(tet)hetnek.

- a levéltár-pedagógia, mint a múzeumpedagógia?

Mindkettő az élménypedagógia eszközeit használja, az előbbi a levéltárakban található forrásokra épít, a foglalkozások többnyire az iratokat őrző raktárakban és nem speciálisan megépített kiállítóterekben zajlanak. Budapest Főváros Levéltára 2012-től tart levéltár-pedagógiai foglalkozásokat elsősorban általános és középiskolás korú diákoknak.

Mi a levéltár-pedagógia?

A tanulásban és az oktatásban fontos szerepet tölt be a szemléltetés: a „kézzel fogható tananyag” – tárgyi emlékek, források megismerése, ezért a levéltárakban őrzött eredeti iratokkal való közvetlen találkozás élménye olyan érzelmi többletet biztosít a gyerekek számára, ami megkönnyíti a tanulást, a tananyag hosszú távú megjegyzését.

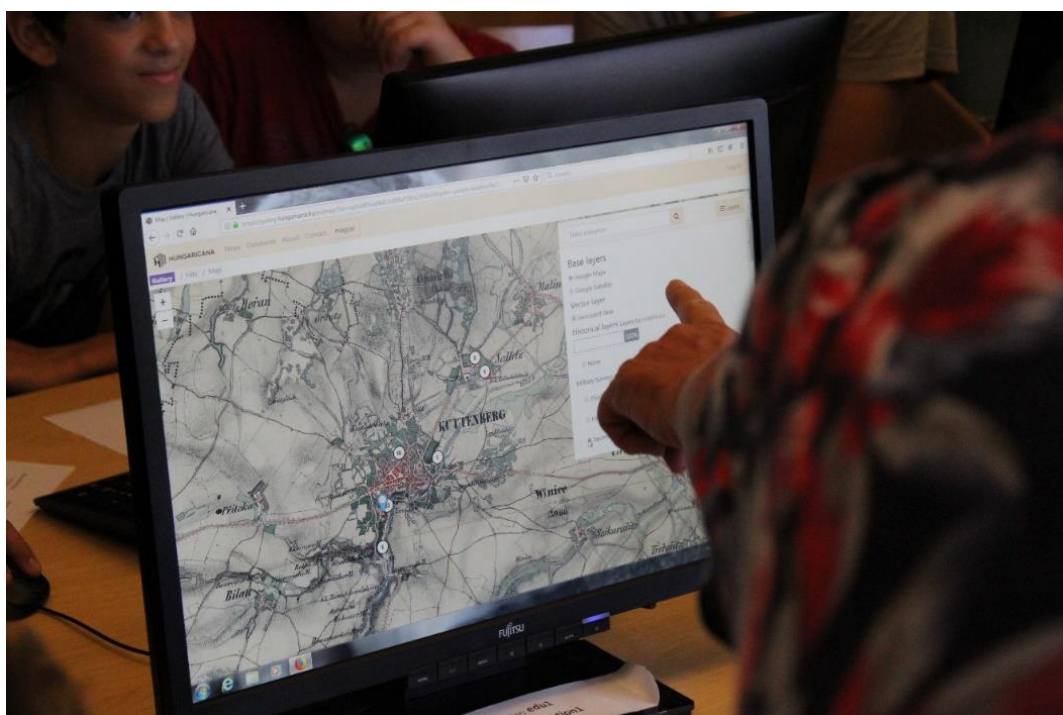

Időtartam

A 4–8. oldalakon javasolt foglalkozások általában 45–135 percesek, de lehetőség van témahetek (táborok), témanapok és vetélkedők szervezésére is. A programok mindig az adott korosztályhoz és a tanári kérésekhez igazodnak.

Korosztály és létszám

Foglalkozásainkra elsősorban az 2–12. osztályok tanulóit, egy alkalommal maximum egy osztálynyi diákot várunk.

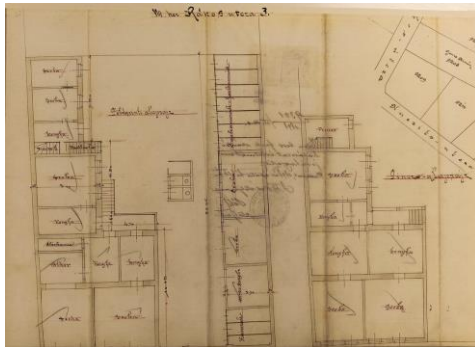

A Pál utcai fiúk világa

5–6. évfolyam

Irányított kutatással dolgozzuk fel Molnár Ferenc klasszikusát. Levéltári iratok segítségével kiderítjük, hogy léteztek-e azok a személyek, akik a regényben szerepelnek, léteztek-e azok a helyszínek, melyek a regényben szerepelnek, megismerjük a regényíró szüleit, gyermekkorát, lakását, házastársait.

Az iskolai anyakönyvek, értesítők, évkönyvek segítségével a mű hőseinek világa is megelevenedik.

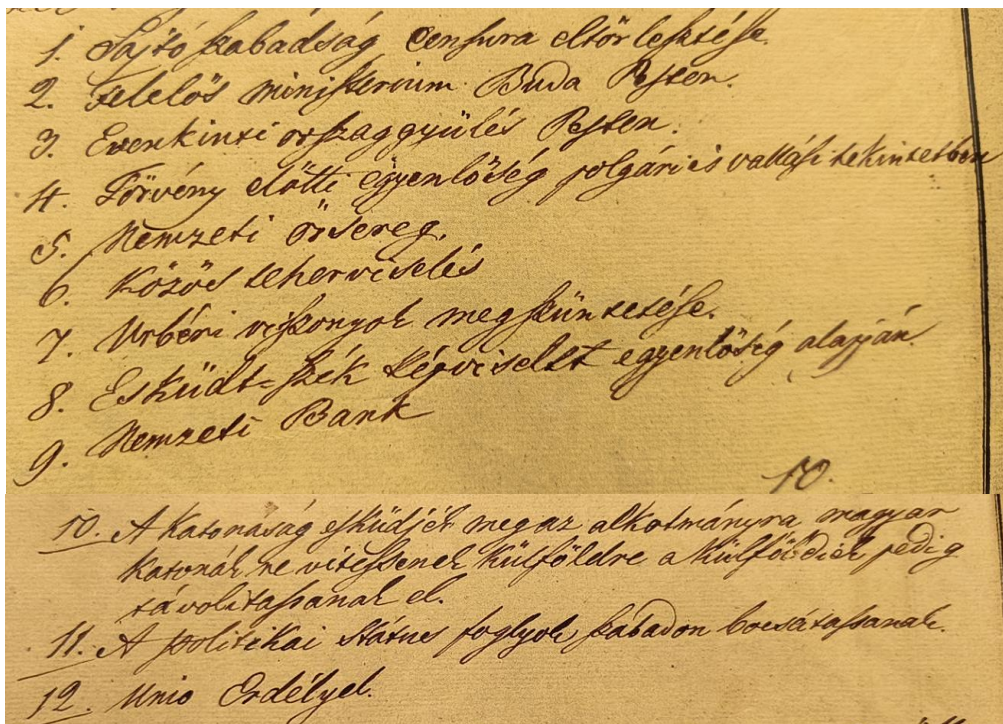
A házasság kötés helye és ideje (év, hó, nap)	A vőlegény		A menyasszony		A házasság kötés tanúinak család- és utóneve lakóhelye
	családi és utóneve, állása (foglalkozása), vallása, születési helye és ideje, lakóhelye	születési családi és utóneve	családi és utóneve, állása (foglalkozása), vallása, születési helye és ideje, lakóhelye	születési családi és utóneve	
Buda pest 1922 okt. 11	Molnár Ferenc 1. osztályos 1888. jún. 14. Budapest I. Károlyi utca 11.	nőhai Kunmann Márk 1888. nőhai Müller József	Fedák Teréz nőhai Mária szüneteltetés 1888. Bonyhád 1879. máj. 27. Budapest I. Károlyi utca 11.	nőhai Fedák Sándor 1888. Kobak Emília	nőhai Emília Sándor Budapest II. Gyöngy u. 11.

Az 1848-as forradalom története

2–12. évfolyam

Tudjuk-e pontosan, hol játszódtak le 1848-ban a pesti forradalom sorsdöntő eseményei? Az izgalmas kérdésre úgy keressük a választ, hogy korabeli térképek, metszetek segítségével bejárjuk az 1848-as márciusi napok fontos helyszíneit. A levéltár irataiból megtudhatjuk, hogyan látta Pest és Buda tanácsa a forradalmi napokat. Azt is megvizsgáljuk, hogy milyen emlékek találhatóak Budapest Főváros Levéltárában a 12 pontról, Táncsics Mihályról vagy Jókai Mórról.

Az alsó tagozatos diákokkal pedig megismertetjük a huszárok öltözetét és a márciusi ifjak szerepét a pesti forradalomban, hősiességüket a szabadságharc idején.

Buda ostromai 1686-ban és 1849-ben

2–5. évfolyam

Ez egy tipikusan kicsiknek szóló foglalkozás, melynek első felében

- Buda török kézre kerüléséről, a törökök magyarországi tartózkodásáról és magáról az 1686-os ostromról, illetve
- az 1848-49-es szabadságharc magyar hadseregének felállításáról, a tavaszi hadjáratról és annak csúcspontjáról, Buda várának elfoglalásáról beszélgetünk.

Ezután szellemi és ügyességi játékokkal „mérjük meg” a gyermekek tudását, és a feladatok sikeres megoldása jutalmául „elfoglaljuk” Buda várát.

A Fővárosi Állat- és Növénykert története

5–12. évfolyam

A diákok játékos feladatok formájában ismerhetik meg a másfél évszázaddal ezelőtti állatkertet, valamint korabeli dokumentumokból deríthetik ki, hogy mit lehetett csinálni például 1913-ban az ország egyetlen zoológiai kertjében.

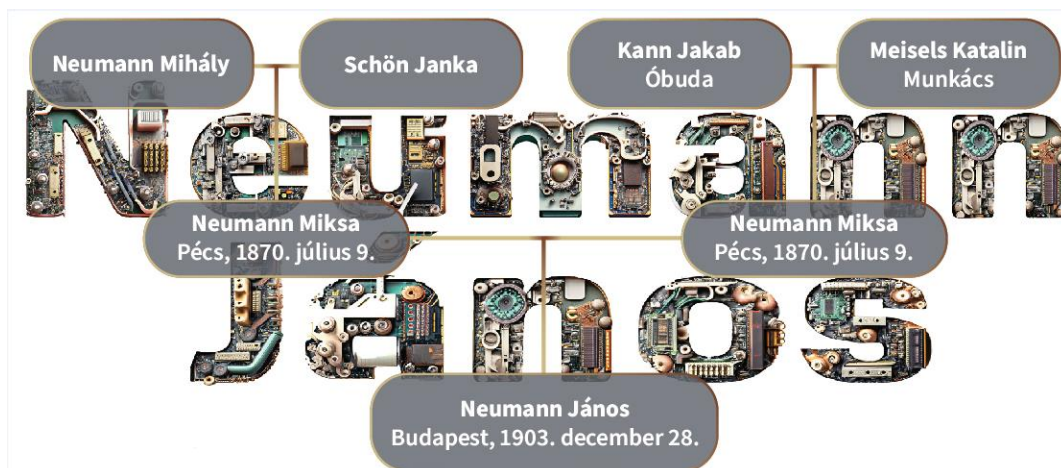
Régi fényképek és térképek segítségével közösen követhetjük nyomon az intézmény területének változásait, valamint az állattartási körülmények fejlődését.

Családkutatás

6–12. évfolyam

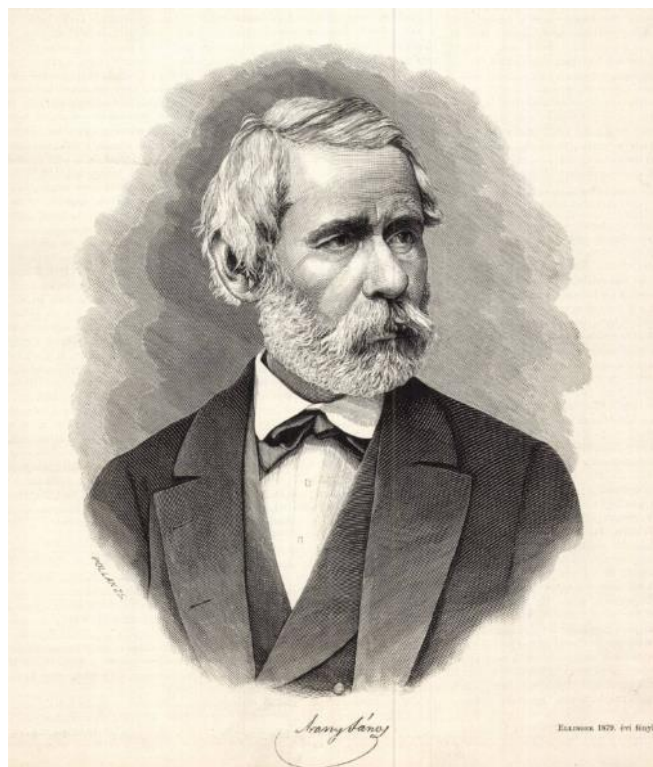
A családfa készítésének alapvetően egyszerű folyamatát megismerve, konkrét példákkal, híres emberek (Neumann János, Molnár Ferenc, Gundel Károly, Hajós Alfréd, Eötvös József) családfáján, anyakönyvein keresztül illusztrálva a diákok megtanulják, hogyan foghatnak hozzá családjuk történetének kikutatásához, eközben megismerik a levéltári kutatás rejtelseit, nehézségeit, érdekességeit.

Arany János Pesten

6–12. évfolyam

Arany János huszonekét évet élt a fővárosban, így művészetére mindenképpen hatott az egykori Pest, és 1873-tól az egyesült Budapest mozgalmas világa. A foglalkozáson választ kapunk azokra a kérdésekre, hogy mely épületekben lakott, mennyire szerette ezeket a neves költő, és melyiküket foglalta versbe, valamint hogyan látta a vidéki környezetből érkezett Arany a városi életet, és melyek voltak a kedvenc helyei?

Szelmák, foglalkozások a fővárosban – pályorientációs napokra is –

5–12. évfolyam

Milyen munkakört töltött be az egykori Pest-Budán a fertálymester, a szemfelszedő, a kórodai dolgozó, vagy a hangász? Milyen közmondásokban érhetők tetten még ma is olyan foglalkozások, amelyek ma már nem léteznek? A program során a diákokkal megvizsgálunk (akár pályorientációs céllal is!) egy vagy több szakmával kapcsolatosan összegyűjtött levéltári dokumentumot.

Régi poros papírok, vagy millió izgalmas olvasmány? Mi is az a levéltár?

5–12. évfolyam

A foglalkozás során bemutatjuk a diákok számára a levéltár működését, főbb feladatait, legértékesebb kincseit. A tanulókkal bejárjuk a levéltár nyilvánosság előtt elzárt tereit: a raktárakat és a műhelyeket.

Levéltári séta

Levéltárunk tevékenységét az épület bejárása során ismertetjük meg az érdeklődőkkel. A nyilvános terek mint például az időszaki kiállítás(ok), a kutatóterem, a szakkönyvtár olvasóterme bemutatásán túl bekukkantunk néhány a nagyközönség előtt máskor elzárt iratórzó raktárba, megnézzük, hogyan és épp min dolgoznak a restaurátorok és a digitalizálást végző kollégák. Megismerhetjük a kutatási lehetőségeket is.

A mintegy 90 perces sétát az adott csoport igényei, kérései szerint tudjuk módosítani. Szakmai csoportoknak tematikus sétát szervezünk.

A látogatásra egyénileg a levéltár nyílt napjain (pl. Levéltári piknik, Múzeumok éjszakája, Kutatók éjszakája, Idegenvezetők világnapja) van lehetőség. Csoportokat a nyílt napokon kívül munkaidőben, előzetes egyeztetés alapján fogadunk. A vezetés ingyenes.

A foglalkozások egymással kombinálhatóak, valamint oklevélírással és pecsétöntéssel is kiegészíthetők. A levéltárban őrzött forrásoktól függően a tantervhez, illetve egyéni igényekhez, történelmi évfordulókhöz, a küldő intézmények szakmai orientációjához is tudunk kapcsolódni (pl. iskolatörténet, közlekedéstörténet, vendéglátás- és gasztronómiatörténet, a budapesti rendőrség története, ügyvitel, irattan stb.).

Várostartörténeti vetélkedők

7–12. évfolyam

Budapest Főváros Levéltára a Fővárosi Önkormányzattal együttműködve 2013 óta szervez várostartörténeti vetélkedőt, amelynek célja, hogy a diákok játékos, de cseppet sem tét nélküli formában a tanterven kívül is ismereteket szerezzenek Budapest történetéből.

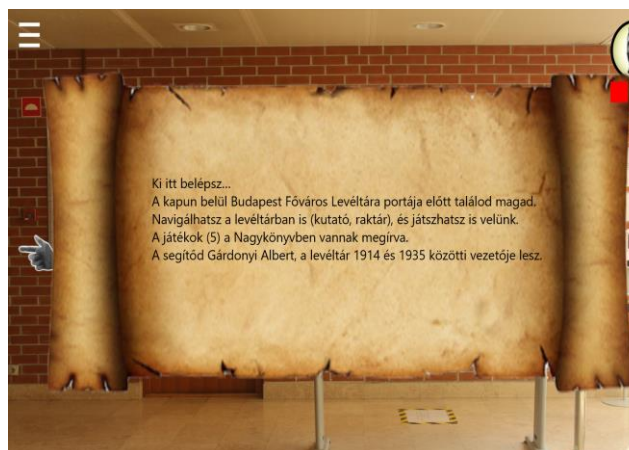
A rendkívül sikeres három fordulós vetélkedőnkben eddig olyan témákat jártunk körül, mint a budai vár, a Margitsziget, a rendszerváltás, a gasztronómia, a színjátszás, a sport és az Állatkert, a budapesti hidak és legutóbb Budapest egyesítésének története. A 2024/2025. tanévben fővárosunk közlekedéstörténetét vizsgáljuk meg.

Interaktív társtöri

Ajánlott életkor: 12–99 év

Az interneten is elérhetővé vált az Interaktív társtöri nevű számítógépes játékunk, amelynek keretein belül jelenleg három játékot lehet végigjátszani. A játék közben be lehet jutni a levéltári raktárakba is. A játék a <https://felho.bparchiv.hu/index.php/s/Ia3uY2isiwNFaNC> oldalról tölthető le.

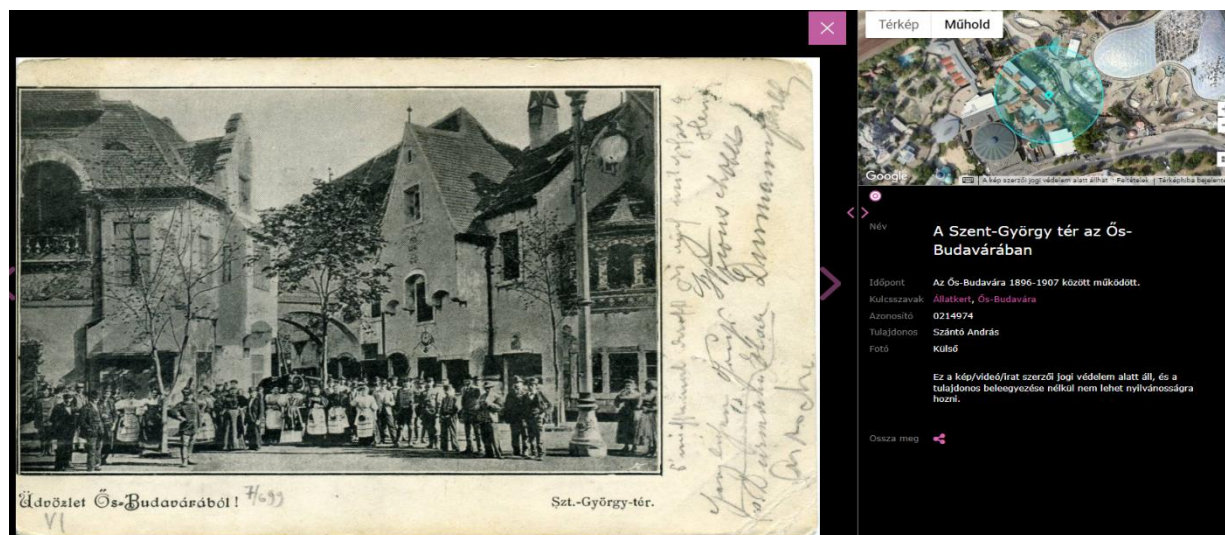
Levéltári andragógia

Ma már senkinek sem kell magyarázni az *élethosszig tartó tanulás* szükségességét, ezért a diákcsoportok mellett az idősebbekről sem feledkezünk meg. Elsőként a Nyugdíjasok Budapesti Szövetsége (NYUBUSZ) látogatott el levéltárunkba 2018 novemberében. Azóta már több szépkorú csoportot fogadtunk, akik mindig lelkesen érdeklődnek a levéltári iratok, de a kulturális rendezvényeink iránt is. Itt említjük meg, hogy látássérült emberek számára is tartottunk már sikeres foglalkozást.

Topotéka

A topotéka történeti források nyilvános gyűjtőhelye online felületen. Elsősorban a magánkézben őrzött személyes iratok, gyűjtemények, családi fotók, hagyatékok megőrzésének jelentőségére kívánja felhívni a figyelmet. Alkalmas egy helység, egy városrész, intézmény, vagy egy közösség múltjának bemutatására a források közzétételének segítségével. Jelenleg 19 ország több mint 400 közösségének – ebből 14 magyarországi – múltjának és jelenének digitalizált kép-, és hanganyagai érhetők el mindenki számára egy felhasználóbarát adatbázis segítségével, ahol már több mint 1 000 000 feltöltött kép böngészhető (pl.: <https://varosliget.topoteka.net/>).

Közösségi szolgálat

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény rendelkezései alapján az érettségi bizonyítvány kiadásának feltétele ötven óra közösségi szolgálat elvégzésének igazolása.

A középiskola a 9–11. évfolyamos tanulói számára lehetőség szerint három tanévre, arányosan elosztva szervezi meg vagy biztosít időkeretet a legalább 50 órás közösségi szolgálat teljesítésére, amellyel azonban indokolt esetben a szülő kérésére el lehet térni.

A Budapest Főváros Levéltára által nyújtott szolgálati lehetőség a „kulturális és közösségi” pontnak felel meg.

Kérjük, hogy amennyiben intézményünkben kívánja/kívánod teljesíteni a közösségi szolgálati időt, akkor vegye/vedd fel a kapcsolatot levéltári művelődésszervező ügyintézőnkkel.

Információ és időpont-egyeztetés

Levéltár-pedagógia

Mautner Zoltán
mautnerz@bparchiv.hu
+36 30 9412959

Rácz Attila
racza@bparchiv.hu
+36 30 6467640

Közösségi szolgálat

Baros Beatrix
bfl@bparchiv.hu
Telefon: +36 30 633 8554

Levéltári séta

pr@bparchiv.hu

1139 Budapest, Teve u. 3–5.

www.bparchiv.hu